

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 2 від 06.05. 2024 року

Голова Приймальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

**Програма
фахового іспиту з Політології**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Спеціальність: 052 Політологія

Освітня програма: «Політичні технології та консультування»

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної та
начальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри політології та
соціології

протокол № 12 від 30.04. 2024 р.

завідувач кафедри **Тетяна ПОЯРКОВА**

Київ – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фаховий іспит з Політології призначений для перевірки знань вступників до Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на освітню програму «Політичні технології та консультування», спеціальності 052 Політологія, другого (магістерського) рівня вищої освіти у відповідності до державних стандартів підготовки фахівців.

Мета фахового іспиту: визначення рівня знань, вмінь та компетентностей осіб, які можуть розпочати навчання за освітньо-професійною програмою «Політичні технології та консультування», спеціальності 052 Політологія, другого (магістерського) рівня вищої освіти

Завдання фахового іспиту: здійснення перевірки рівня знань, вмінь та компетентностей осіб, які виявили бажання навчатися за освітньо-професійною програмою «Політичні технології та консультування», спеціальності 052 Політологія, другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Форма проведення: тестування.

Тривалість тестування: 60 хвилин.

Шкала оцінювання: 200-бальна.

Особливі умови: Онлайн дистанційно.

Формат проведення фахового іспиту: іспит проводиться у письмовій формі у вигляді комп'ютерного тесту на базі сучасного програмного забезпечення у системі MOODLE. Тест складається з питань різної складності.

Для виконання тестових завдань вступник має володіти основними навичками роботи з комп'ютером та розуміти технічні особливості виконання тестів різних типів: альтернативні відповіді (типу правильно/неправильно), множинний вибір (завдання на вибір однієї або кількох правильних відповідей), вибір з найменшої кількості варіантів відповідей, питання на встановлення відповідності.

Під час фахового іспиту оцінюються:

- обізнаність з понятійно-категоріальним апаратом політичної науки;
- користуватися науковою термінологією;
- порівнювати, пояснювати, узагальнювати і критично оцінювати факти та діяльність осіб, спираючись на набуті знання.

Виявлені знання та вміння вступників на фаховому іспиті оцінюються кількістю балів відповідно до встановлених критеріїв.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА

Критерії оцінювання знань вступника

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Політика як об'єкт наукового пізнання і суспільний феномен. Об'єкт і предмет політичної науки. Генеза, історична еволюція і сучасність науки про політику. Історичні етапи розвитку політичної науки. Історичні, регіональні і цивілізаційні особливості і традиції у вивченні політики. Функції політичної науки. Система політичних наук. Прикладна політологія.

Політична сфера як площина відносин між людиною, суспільством і державою. Основні парадигмальні підходи до політики. Становлення політичної науки і освіти. Становлення політичної науки. Запровадження терміна «політична наука» і визначення її основного предмету. Виокремлення та самостійний розвиток субдисциплін політології.

Сучасні і постсучасні тлумачення сфери політичного. Національні політологічні школи. Представники національних (американської, англійської, німецької, французької, польської) шкіл та їх основні ідеї.

Зародження і розвиток політичної думки в Україні. Еволюція політичних ідей від Київської Русі до козацько-гетьманської держави. Суспільно-політична думка доби українського національного відродження. Українська політична думка ХХ століття. Націонал-комуністична течія української політичної думки. Політичні ідеї української міжвоєнної еміграції: Д. Донцов, В. Липинський. Суспільно-політична думка повоєнної еміграції: В. Винниченко, І. Лисяк-Рудницький. Політична наука в незалежній Україні. Особливості запровадження політології в навчальних закладах України. Структура політичної науки в Україні.

Політична влада. Природа і сутність влади. Основні види влади: політична, економічна, духовна, сімейна. Генеза і природа публічної влади. Сутність політичної влади та її головні властивості. Функції влади. Співвідношення державної і політичної влади. Структурні компоненти влади. Традиційні форми політичної влади: монархія, демократія, аристократія, технократія, охлократія, бюрократія, теократія, олігархія. Зміст концепції поділу влади. Поняття легітимності влади. Легітимність як ознака влади. Типи легітимності влади. Легітимність та легальність. М. Вебер: традиційна, раціонально-легальна та харизматична легітимність. Шляхи набуття легітимності влади. Криза легітимності. Делегітимація. Влада в умовах глобалізації. Концептуальні моделі організації влади в сучасному суспільстві.

Політична активність як важливий чинник розвитку демократичного суспільства. Форми політичної діяльності (законодавча, виконавча, управлінська, судова, контрольно-регулятивна та ін.). Формування механізму прямого і зворотнього зв'язку між владними структурами суспільства і населенням. Основні форми прояву політичної діяльності в сучасній Україні.

Системний вимір політики. Чинники утвердження системного підходу до аналізу політики у 60–70 рр. ХХ ст. Кібернетична модель «чорної скрині» Д. Істона та її компоненти. Фази механізму функціонування політичної

системи. Умови динамічної рівноваги політичної системи. К. Дойч про політичну систему як мережу комунікацій та інформаційних потоків. Особливості структурно-функціональної моделі Г. Алмонда. Аналітичні рівні, функції та інститути макросистеми. Спроби синтезу класичних моделей. Синергетичний підхід до системної самоорганізації. Внутрішній зміст, структура і елементи макрополітичних систем. Морфологія політичної системи, її статусно-рольовий, інституційний та системно-нормативний рівні. Інституціональна (виборчі системи, державні установи, партії, профспілки, громадські організації), інформаційно-комунікативна (ЗМІ – офіційні та неофіційні, інформаційно-аналітичні агенції тощо), нормативно-регулятивна (моральні, правові, політичні норми) підсистеми. Політична система. Поняття і структура політичної системи. Функції й типологія політичних систем. Особливості модернізації політичних систем перехідного типу.

Головні параметри життєдіяльності політичної системи. Умови ефективного функціонування політичної системи. Політична система як фактор стабілізації і розвитку політичного життя суспільства. Політична система сучасної України: характеристика, проблеми становлення і розвитку, перспективи.

Політичний режим. Політичний режим як динамічна та функціональна характеристика політичної системи. Структурні елементи політичного режиму. Взаємозв'язок між режимом і формою правління. Історичні форми політичних режимів. Типології сучасних політичних режимів. Типологія Г. Москі. Аристократичні, демократичні, автократичні та ліберальні режими. Типологія Голосова–Блонделя. Типологія Д. Хелда. «Протективна» демократія. «Демократія, що розвиває». Модель «відмирання держави». «Змагальний елітизм». Плюралістична демократія. «Легальна» демократія. Партиципаторна демократія. Типологія Г. Алмонда і Г. Пауелла. Типологія Ч. Ендрейна. Типологія А. Лейпгарта. Змішані режими. Теократичні режими. Гібридні режими. Різновиди гібридних режимів за Ф. Шміттером. Диктобланда. Диктократія. Демократура.

Транзитологія як напрям політичних досліджень. Співвідношення понять політичного розвитку, суспільно-політичної трансформації, політичної модернізації, демократичного транзиту. Типи модернізації. Первинна і вторинна («навздогінна») модернізація. Екзогенна та ендогенна модернізація. Етапи розвитку теорії політичної модернізації. Дослідження С. Ліпсета, Г. Алмонда, Д. Пауелла, Д. Ептера, Л. Пая, С. Гантінгтона, Ш. Ейзенштадта, Ф. Шміттера, С. Верби, Дж. Лапаломбари. Нелінійність процесу модернізації. Демократизація і модернізація. Етапи демократичного транзиту за В. О'Доннеллом і Ф. Шміттером. Лібералізація. Демократизація. Консолідація як фінальний етап демократичного переходу. Фази демократичного переходу за Д. Растоу. Хвилі демократизації за С. Гантінгтоном. Критерії демократичного мінімуму. Причини відкатів хвиль демократизації. Модернізація в авторитарних суспільствах. Критика теорії політичної модернізації. Кризи модернізації. Криза участі, криза розподілу, криза проникнення, криза

легітимності, криза ідентичності. Проблеми модернізації в сучасній Україні. Поняття тоталітарного режиму. Дослідження тоталітаризму в роботах Х. Арендт. Ознаки тоталітаризму за К. Фрідріхом і З. Бжезінським. Історичні форми тоталітаризму. Лівий та правий тоталітаризм. Тоталітаризм у сучасному світі.

Авторитарні режими. Ознаки авторитарних режимів. Відмінності між тоталітарними та авторитарними режимами. Форми авторитаризму за суспільно-політичною функцією. Типології авторитарних режимів. Типологія Х.Лінца. Типологія Д.Берк-Шлоссера. Авторитарні режими в сучасному світі.

Демократичні режими. Поняття та ознаки демократії. Історичні форми та розвиток демократії. Основні принципи та процедури демократії. Принцип народного суверенітету. Пліуралізм. Принцип представництва. Принцип виборності. Принцип конституціоналізму. Поняття правової держави. Основні демократичні права і свободи. Демократичні інститути. Форми демократії. Пряма і непряма демократія. Теорії демократії. Теоретичне осмислення демократії мислителями Нового часу (Дж. Локк, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, А. Токвіль, Т. Джефферсон тощо). Типологія демократичних політичних режимів. Інтегралістські концепції: марксистська, народна, соціалістична демократія. Ліберальна демократія. Партиципаторна демократія. Елітарна демократія. Консоціальна демократія. Пліуралістична демократія. Динамічне пліуралістичне суспільство. Модель поліархії. Електронна демократія. Електронний уряд. Делегативна демократія. Паритетна демократія. «Фасадна» та електоральна демократія.

Теорія партій і партійних систем. Визначення політичної партії. Партія як організація. Структура партії. Функції партій. Представницька функція. Артикуляція та агрегування інтересів. Мобілізаційна функція. Функція здійснення влади. Функція соціалізації. Етапи партогенезу. Типологія політичних партій. Типологія М. Дюверже. Кадрові партії. Масові партії. Типологія С. Коена. Типологія Р.-Ж. Шварценберга. Типологія Ж. Блонделя. Типологія партій за ідеологічним критерієм. Поняття партійної системи. Типологія партіом М. Дюверже. Типологія партійних систем Дж. Сарторі.

Формування партійної системи в Україні. Виникнення політичних партій на рубежі ХІХ – ХХ ст. Відродження партійної системи у другій половині ХХ ст. Основні етапи партогенеза в сучасній Україні.

Виборчі та політичні технології. Виборчі технології як можливість регулювання електоральної поведінки. Типи виборчих технологій. Застосування виборчих технологій в Україні.

Роль виборів у процесі демократичного розвитку суспільства. Різновиди виборів. Участь партій у виборах. Диференціація політичних партій під час виборчого процесу. Структурні елементи виборчих кампаній. Етапи участі політичних партій у виборчих кампаніях. Політична боротьба. Форми передвиборчої агітації. Формування іміджу політичних партій. PR-кампанії політичних партій під час передвиборчої боротьби.

Політичний маркетинг як діяльність, спрямована на створення і підтримання бажаної моделі поведінки громадян щодо конкретних політичних ідей, організацій, лідерів. Поняття політичного ринку. Виборча інженерія – складова політичного маркетингу. Особливості політичного маркетингу в сучасній Україні. Політичний менеджмент – наука і мистецтво аналізу тенденцій політичного розвитку. Специфіка управління політичною сферою життя суспільства.

Політичні інститути. Поняття політичного інституту. Структура і типологія політичних інститутів. Основні наукові підходи до визначення поняття «політичний інститут». Типологізація політичних інститутів. Інститути влади й інститути участі. Держава як універсальний інститут політичної системи. Особливості філософського, історичного, правового (формально-юридичного), соціально-антропологічного та політологічного підходів до концептуалізації держави як універсального політичного інституту. Форми держави. Форми правління. Взаємозв'язок форм правління та типів політичного режиму. Форми державного устрою. Держава за умов глобалізації. Державний суверенітет. Сутність і структура політичного процесу. Підходи до визначення характеру і змісту політичного процесу. Типи політичних процесів і режими функціонування політики. Типи політичних змін. Еволюційні і революційні зміни. Політичний розвиток. Діяльність суб'єктів політики. Засоби регулювання політичних процесів. Види політичних процесів. Державне адміністрування. Прийняття політичних рішень. Публічна політика. Виборчий процес.

Теорії політичних еліт і лідерства. Поняття політичної еліти, політичного класу і політичного лідерства. Підходи до визначення політичної еліти. Елітизм як напрям політичної думки. Класичний елітизм. Італійська школа політичної соціології (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс, М. Острогорський). Сучасні теорії еліт та керівного класу. Неоелітизм. Демократичний неоелітизм та елітарна демократія. Секторальний елітизм. Технократичні теорії еліт. Плюралістичні теорії. Радикальний та поміркований плюралізм. Поліархія. Неомарксизм та елітологія. Корпоративізм і неокорпоративізм. Мережевий підхід і теорії політико-управлінських мереж.

Бюрократія як особлива частина політичної еліти, як носій раціональних форм організації влади у державі. Місце бюрократії у державному апараті. Теорія раціональної бюрократії М. Вебера. Критика бюрократії Л. Мізеса. «Сильні» і «слабкі» сторони бюрократії. Трансформація бюрократії за умов розвитку інформаційного суспільства. Новітні форми бюрократії. Специфіка розвитку бюрократії в Україні.

Поняття політичного лідерства. Підходи до визначення політичного лідерства. Системи рекрутування еліт та лідерів. Політичний лідер, його характерні риси і сфери діяльності: теоретична, аналітична, ідеологічна, організаторська, виконавча, тактична, стратегічна. Основні вимоги до

політичного лідера: чітка програма діяльності, компетентність, популярність, демократизм, відповідальність, висока політична культура, моральність. Теорії політичного лідерства. Типи політичних лідерів та їх характеристика. Харизматичний лідер та його особливості за концепцією М. Вебера. Вплив національних культурних традицій на формування того чи іншого типу лідерства. «Ідеальний лідер»: історія і сучасність. Особливості становлення політичного лідерства за умов функціонування різних типів політичних режимів. Функції політичного лідера. Формальне і неформальне лідерство, їх характеристика. Соціальна роль політичного лідера, його формального і неформального авторитету масштабів та рівня впливу, вміння прогнозувати і контролювати події. Вимоги до політичного лідера за сучасних умов.

Політичні лідери України: історія і сучасність. Критерії оцінки популярності та ефективності діяльності політичного лідера в Україні. Імідж політичного лідера, його сутність та умови формування. Перспективи трансформації інституту політичного лідерства в сучасній Україні.

Політична культура та ідеологія. Сутність політичної культури. Структура політичної культури. Політична свідомість та поведінка в структурі політичної культури. Типи політичної культури. Функції політичної культури. Контркультура. Субкультура. Типологія політичної культури Є. Вятра. Концепція політичної культури Алмонда-Верби. Взаємозв'язок політичної культури і політичної свідомості. Теорія постматеріалістичної політичної культури Р. Інглхарта. Альтернативні підходи до дослідження політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему і суспільство. Офіційна політична культура як інструмент легітимації влади. Концепція символічної влади П. Бурд'є. Політична культура і політична соціалізація. Етапи політичної соціалізації. Інститути політичної соціалізації.

Політична культура суспільства та наявність політичних субкультур: національно-етнічна, регіональна, релігійно-політична, кастова, станова, класова субкультури політичної культури суспільства, їх сутність, взаємозв'язок та взаємовплив. Громадянська культура як необхідна передумова розвитку демократії. Вплив національних традицій на розвиток політичної культури, на її специфіку. Рівні політичної культури: індивідуальний і масовий, їх особливості. Функції політичної культури, її місце і роль у загальній системі культури, у політичному житті суспільства. Роль ЗМІ у формуванні політичної культури суспільства.

Політичні міфи і політичні стереотипи у структурі політичної культури: сутність, особливості вияву в Україні. Психологічна структура політичного міфу. Різновиди політичних міфів. Політичні міфи та політичні технології: взаємозв'язок і взаємовплив. Специфіка політичних стереотипів та їх вплив на суспільну свідомість. Етнічні стереотипи та їх роль у політиці. Структура політичного стереотипу та його психологічна природа.

Політична культура посттоталітарної України. Політична культура і морально-правові засади функціонування суспільного життя в сучасній Україні. Політична культура і символіка української держави: Конституція,

Герб, Прапор, Гімн, політичні свята, політичні традиції, політичні ритуали та політичні символи.

Поняття і функції політичної ідеології. Засади класифікацій ідеологій. Ліві та праві ідеології. Поняття політичного центрризму. Глобальні ідеології. Лібералізм: витоки та ідеї. Консерватизм. Соціалізм. Соціал-демократія. Ультрарадикальний спектр політичних ідеологій. Комунізм. Анархізм. Фашизм та його форми. Місце націоналізму в ідеолого-доктринальному спектрі. «Посткласичні» ідеології. Неолібералізм. Лібертаріанство. Неоконсерватизм та нові праві. Сучасні трансформації соціалізму. Комунітаризм. Фемінізм. Рухи за гендерне самовизначення та рівність. Антиглобалізм. Проблема співвідношення ідеології та науки. Сучасні та постсучасні перспективи ідеології. Постмодерністське заперечення ідеологій. Ідея «кінця ідеології» та її критика.

Політична участь: суб'єкти, форми, механізми. Політика як спосіб людського існування та спілкування. Поняття суб'єкта політики. Категорія «актор» та її специфіка. Теорії політичної участі. Групи як суб'єкти політики. Процес артикуляції інтересів. Процес агрегування інтересів. Поняття груп інтересів та груп тиску. Теорії зацікавлених груп А. Бентлі та Д. Трумена. Типології груп тиску та груп інтересів. Асоціативні та неасоціативні групи інтересів. Спонтанні та інституціоналізовані групи інтересів. Функції груп тиску. Моделі взаємодії політичних партій з групами інтересів. Місце і роль груп інтересів у політичному процесі. Лобізм. Легітимні та нелегітимні канали політичного доступу. Громадські організації та суспільні рухи. Закриті неформальні групи в політиці. Поняття політико-економічного клану. Кліка. Феномен клієнтелізму.

Теорія раціонального вибору. Мотиваційні теорії політичної участі. Теорії соціальних факторів політичної участі. Ліберальна та популістська моделі політичної участі. Інструментальні теорії участі. Елітистські та егалітаристські інтерпретації політичної участі. Фактори впливу на політичну участь. Роль традицій у політичній участі громадян. Компетентність. Раціональність. Ефективність. Феномен політичної мобілізації. Види і цілі політичної участі. Конвенційні і неконвенційні форми політичної участі. Протестні форми політичної участі. Взаємозв'язок форм політичної участі і типу політичного режиму. Легітимність і нелегітимність влади у контексті політичної участі. Кризи політичної участі та способи їх подолання.

Політична участь як індивідуальні і групові дії з метою впливу на владу будь-якого рівня. Різновиди та типи політичної участі, фактори, які їх визначають. Політична активність як особливий різновид політичної участі. Вивчення електоральної поведінки та політичних уподобань громадян. Специфіка електоральної поведінки в Україні: фактори, причини, перспективи. Кризи політичної участі й основні способи їх вирішення. Політичне відчуження як крайній вияв аполітичності і кризи політичної участі, шляхи його подолання.

Політичні конфлікти. Поняття політичного конфлікту Збройний та воєнний конфлікт. Типологія політичних конфліктів за ступенем інтенсивності. Складові механізми політичних конфліктів. Суб'єкти і об'єкти політичних конфліктів. Інтереси і цілі суб'єктів конфлікту. Детермінанти та фактори політичних конфліктів. Соціально-політичні, економічні, культурно-ідеологічні протиріччя як причини політичних конфліктів. Форми внутрішньодержавних і зовнішньополітичних конфліктів. Збройний конфлікт як категорія міжнародного права. Проблема визначення та врегулювання збройного конфлікту в міжнародному гуманітарному праві. Джерела права збройних конфліктів. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права збройних конфліктів в Україні. Війна як високоінтенсивне збройне насилля. Поняття та ознаки війни. Класифікація війн. Державний і недержавний терор. Класифікація тероризму. Політичний тероризм. Релігійний тероризм. Національний та етнічний тероризм. Внутрішній тероризм. Міжнародний (транснаціональний) тероризм. Політичні конфлікти і політичне насилля як глобальна проблема сучасності. Управління політичними конфліктами. Шляхи та способи врегулювання політичних конфліктів.

Наукове обґрунтування та політична практика переговорного процесу. Стратегічні підходи до переговорного процесу. Принципи переговорного процесу. Методи переговорів. Тактичні прийоми ведення переговорів. Пошук загальних зон вирішення проблеми. Тактика в умовах позиційного торгу.

Етнополітологія. Етнос як основна форма існування людства. Національні меншини: визначення, властивості, концепції. Сучасні концепції нації.

Предмет і специфіка прикладної політології. Поняття і структура прикладної політології. Функції прикладної політології. Політична експертиза. Політична аналітика. Сутність політичного аналізу. Специфіка пізнання політичних явищ. Теоретичний аналіз. Практичний аналіз. Складові політичного аналізу. Рівні аналізу. Методи та методики політичного аналізу.

Наукові засади практичної політології. Основні напрямки досліджень практичної політології. Основні методи практичної політології. Особливості предмету практичної політології як складової політичної науки. Функції практичної політології. Структурні компоненти комплексу практичної політичної науки.

Політичний менеджмент. Поняття і функції політичного менеджменту. Функціонування команди і менеджмент виборчої кампанії. Менеджмент правлячої команди.

Основні форми політичного консалтингу: рефлексивний та ігровий. Моделі політичного консалтингу. Характеристика стадій політичного консалтингу. Типологія консультантів. Роль консультантів. Типологія дій консультантів. Рівень спеціальних знань консультантів. Основні види політичного консалтингу. «Внутрішнє» консультування. Прес-служби і PR-

служби. «Зовнішнє» консультування. Незалежні агентства, спеціалізовані політичні консалтингові фірми.

Політичний маркетинг. Поняття, функції і види політичного маркетингу. Дослідження політичного ринку. Вивчення громадської думки. Імідж. Політичне рекламування.

Особливості іміджу політичної організації. Структурні моделі іміджу політичної організації. Зовнішня атрибутика іміджу організації. Типи відносин між членами організацій. Особливості формування іміджу політичної партії. Політичний імідж держави.

Політичне прогнозування. Поняття, роль і соціальне призначення політичного прогнозування. Основні типи і можливості застосування прогнозів. Принципи політичного прогнозування. Типи прогнозів. Методи політичного прогнозування. Роль політичного прогнозування у політичній практиці. Ефективність залучення політичного прогнозування як способу моделювання політичної ситуації в процес розбудови дорожньої карти.

Особливості внутрішньополітичного прогнозування. Основні напрями прогнозування соціально-політичного розвитку. Прогнозування державної політики. Прогнозування в управлінській сфері. Сутність глобального прогнозування. Підходи, методи та технології глобального прогнозування. Сучасні тенденції цивілізаційного розвитку. Футурологічні проекти подальшого розвитку людства. Україна у сучасному цивілізаційному просторі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні.

1. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.
2. Александрова О.С., Горбань О.В., Лавриненко Г.А. Філософія політики: навчальний посібник. Київ, 2021. 127 с.
3. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / [Г. В. Боряк (кер. авт. кол.), В. В. Головка (координатор проекту), В. М. Даниленко, С. В. Кульчицький, О. М. Майборода, В. А. Смолій (відп. ред.), Л. Д. Якубова, С. О. Янішевський]; НАН України; Ін-т історії України. К.: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
4. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с.
5. Неліпа Д. Системний аналіз в політології: підручник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
6. Заремба О. В., Федоренко О. А. Геополітичні ідеї та гіпотези в українській політичній думці ХХ – початку ХХІ століття. Київ: «Золотые ворота», 2013. 209 с.
7. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ-2000», 2016. 1000 с.
8. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник у 2 т. / Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Вид-во «Новий Світ2000», 2016. Т. 1. 516 с.
9. Політична наука в Україні. 1991-2016: у 2 т. Т.1 Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2016. 656 с.
10. Політична система сучасного суспільства: навч. посібник / В. Мадіссон та ін. Київ : КНУТД, 2015. 183 с.

Додаткові.

1. Баштанник О. В. Політико-інституційна парадигма політичної науки: теоретико-методологічні основи: монографія. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2015. 239 с.
2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: вибр. наук. пр. / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ: Фенікс, 2016. 528 с.
3. Вояковський Д. Ментальні кордони в Європі без кордонів: монографія: пер. з польської [В. Ф. Саган]. 2-ге вид., допов. Київ: Ніка-Центр, 2015. 320 с.
4. Картунов О. В. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій: монографія. / О. В. Картунов, О. О. Маруховський. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2012. 344 с.

5. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське видавництво, 2012. 808 с.
6. Політичний клас у сучасній Україні: специфіка формування, тенденції розвитку / за заг. ред. Ф. М. Рудича. Київ: Парламентське вид-во, 2010. 336с.
7. Політологія : навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях)/ за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
8. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. Львів: «Новий Світ – 2000», 2014. 778 с.
9. Розумний М. М. Виклики національного самовизначення = Challenges of the national self-determination: монографія / Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ: НІСД, 2016. 194 с.
10. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща. пер. з англ. М. Климчука, М. Рябчука, Ярослави Стріхи та ін. Київ: Дух і літера, 2016. 552 с.